

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ЛЯЛЬКИ НА РОЗВИТОК ДИТИНИ

Олег Безверхий, канд. психол. наук
Вінницький державний педагогічний
університет ім. М.М. Коцюбинського

ЧАСТИНА 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

СЛАБКА ДОСЛІДЖЕНІСТЬ ДОШКІЛЬНОГО ДИТИНСТВА

1. Низький рівень розвитку самооцінки та відсутність рефлексії.
2. Етичні обмеження.
3. Виховна традиція – це відносно ефективна та відносно безпечна система формуючого впливу на дитину, низький рівень ризиків якої перевірений кількавіковими спостереженнями.

ВИДИ ІГОР В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ

1. Предметно-маніпулятивна гра (2-3 рік життя).
2. Образно-рольова гра (4-й рік життя).
3. Режисерська гра (4-5 рік життя).
4. Сюжетно-рольова гра (5-6 рік життя).
5. Ігри з правилами (6-7-10 рік життя).

1. ПРЕДМЕТНО-МАНІПУЛЯТИВНА ГРА (2-3-й рік)

- пізнання фізичного простору навколо себе
- засвоєння правил взаємодії з предметним світом (фізичних законів природи)
- засвоєння законів взаємодії предметів різної форми
- спрямування на засвоєння побутових навичок (вдягатися, їсти, пити)

2. ОБРАЗНО-РОЛЬОВА ГРА (4-й рік)

- пізнання світу складних механізмів через уподібнення до них
- пізнання світу живих істот через уподібнення до них
- пізнання живих істот через інтерактивну взаємодію з дорослими

3. РЕЖИСЕРСЬКА ГРА (4-5-й рік)

- зовнішнє пізнання соціальних норм через відтворення типових ситуацій життя
- пізнання соціальних норм через інтерактивну взаємодія з дорослими

4. СЮЖЕТНО-РОЛЬОВА ГРА (5-6-й рік)

- виконання ролі в умовах взаємодії з іншими людьми
- засвоєння успішних рольових моделей
- формування розгалужених моделей для взаємодії з різними людьми в різних обставинах

5. ІГРИ З ПРАВИЛАМИ (7-10-й роки)

- засвоєння конкурентної моделі поведінки
- засвоєння навичок контролю над емоціями
- засвоєння навичок управління агресією

ПАОТРЕБА В ЛЯЛЬЦІ-ІГРАШЦІ

№	НАЗВА	ВІК	ПОТРЕБА В ЛЯЛЬКАХ-ІГРАШКАХ	ПРИМІТКИ
1	Предметно-маніпулятивна гра	2-3-й рік життя	Немає	
2	Образно-рольова гра	4-й рік життя	Виражена потреба	СЕНЗИ- ТИВНИЙ ПЕРІОД
3	Режисерська гра	4-5-й рік життя	Виражена потреба	
4	Сюжетно-рольова гра	5-6 рік життя	Виражена потреба	
5	Ігри з правилами	7-10-й роки життя	Значно знижується	

ЗНАЧЕННЯ СЕНЗИТИВНОГО ПЕРІОДУ (4-6-й роки життя)

- розвиток уяви та пізнання складних об'єктів через уподібнення (живих істот, складних механізмів, людей)
- пізнання соціальних ролей і соціальних норм
- формування умінь діяти в міжособистісних стосунках
- формування узагальнених соціальних норм
- формування Я-ідеального та совісті

ЧОМУ ВІК 6 РОКІВ ВАЖЛИВИЙ?

- «Дитину виховують не тоді, коли вздовж ліжка лежить, а тоді, коли поперек ліжка»
- На переході 6-7-й рік життя відбувається «стрибок росту» – до 10 см за рік
- До кінця 6-го року життя формуються «базові установки» та «базова структура особистості», яка має тенденцію до збереження протягом життя
- формування Я-ідеального та совісті

ЛЯЛЬКА ЯК ДОПОВНЕННЯ МАТЕРІ

- Вирішальну роль у розвитку дошкільника відіграють батьки, насамперед мати
- В традиційній культурі мати вихованням дитини не займалася, тому лялька відігравала роль «матизамінника»
- В сучасній культурі через високу індивідуалізацію виховання лялька відіграє «компенсаторну» роль – доповнює вплив матері ширшим соціальним контекстом
- Образ ляльки має значний вплив на формування несвідомої складової стосунків та особистісних кордонів людини

ЧАСТИНА 2. ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

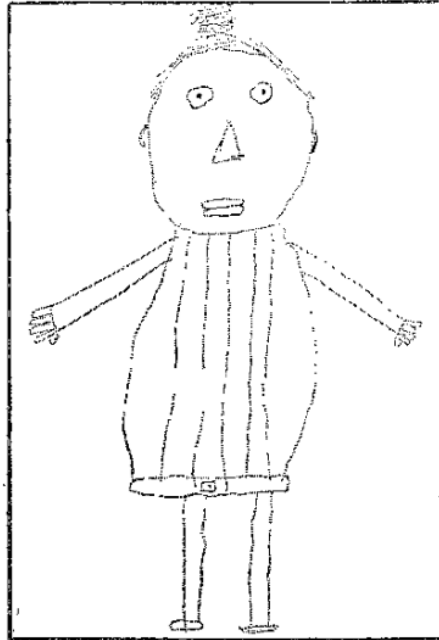

Fig. 1a.

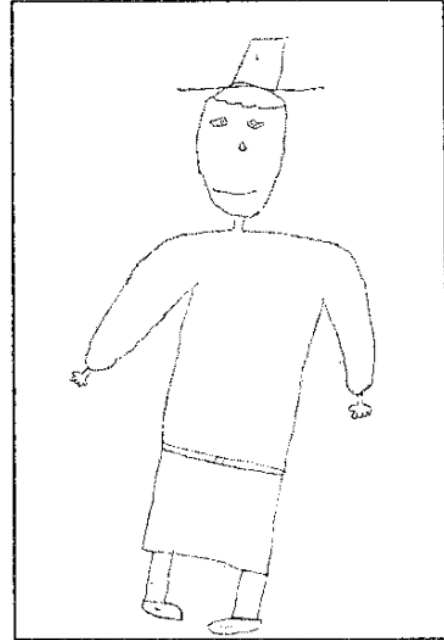

Fig. 1b.

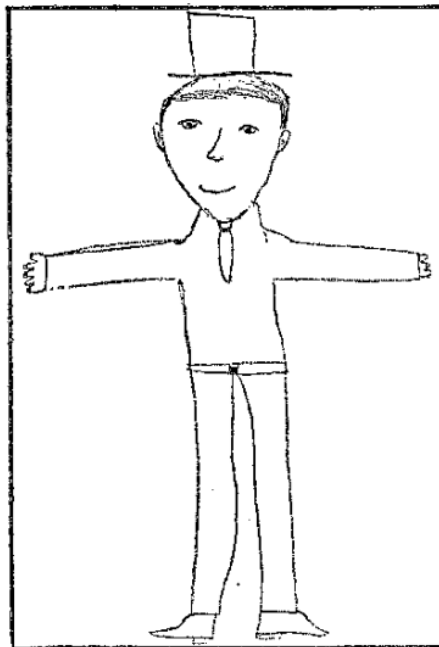

Fig. 2a.

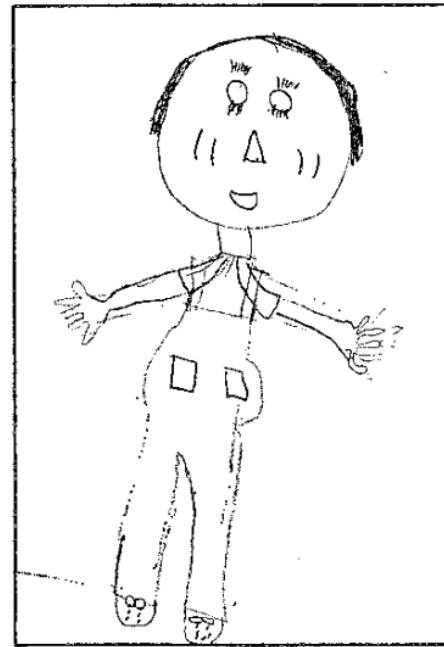
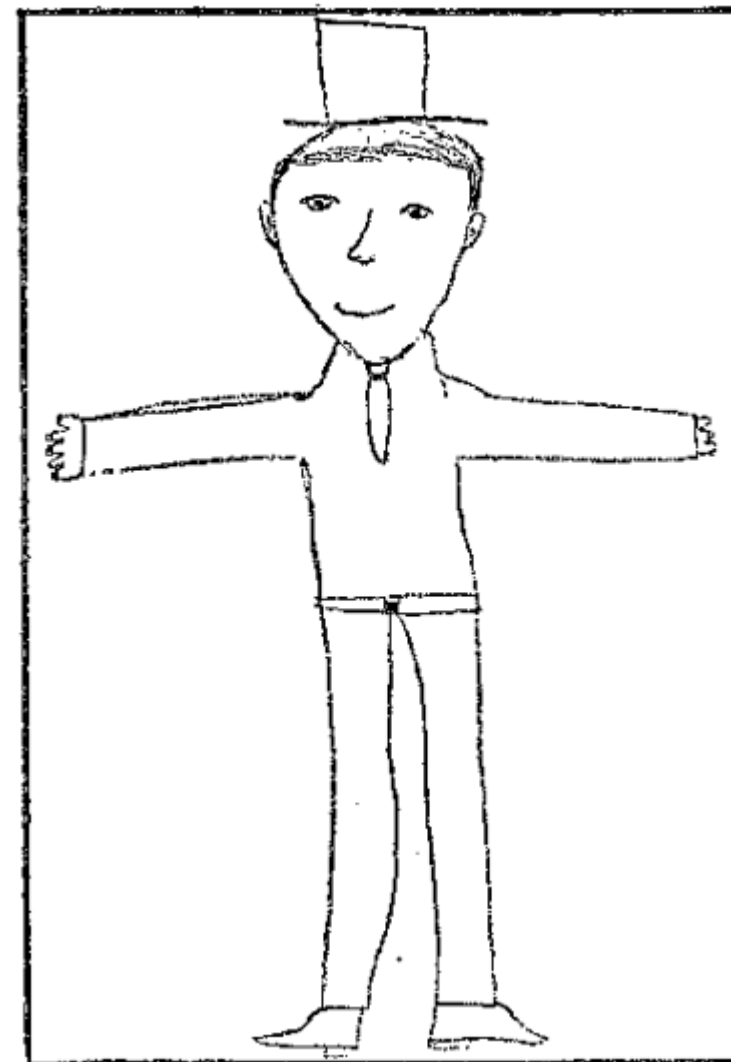
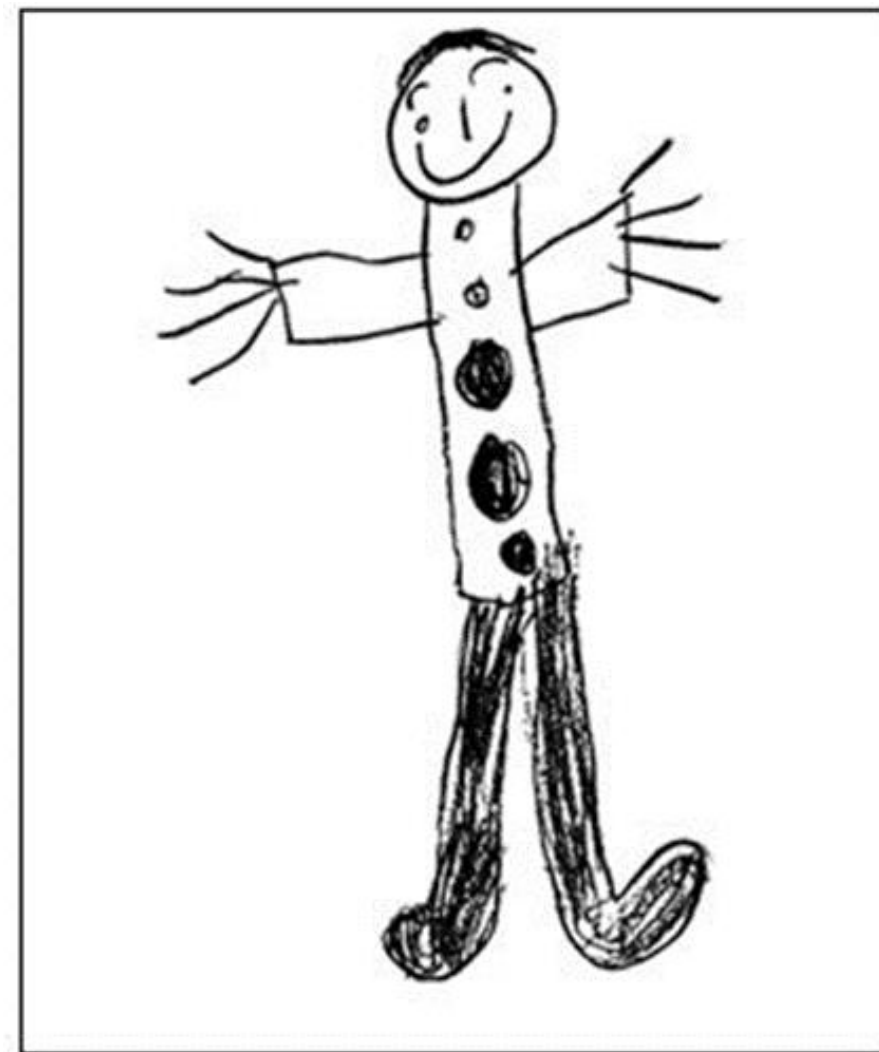

Fig. 2b.

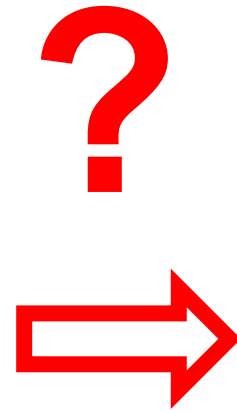
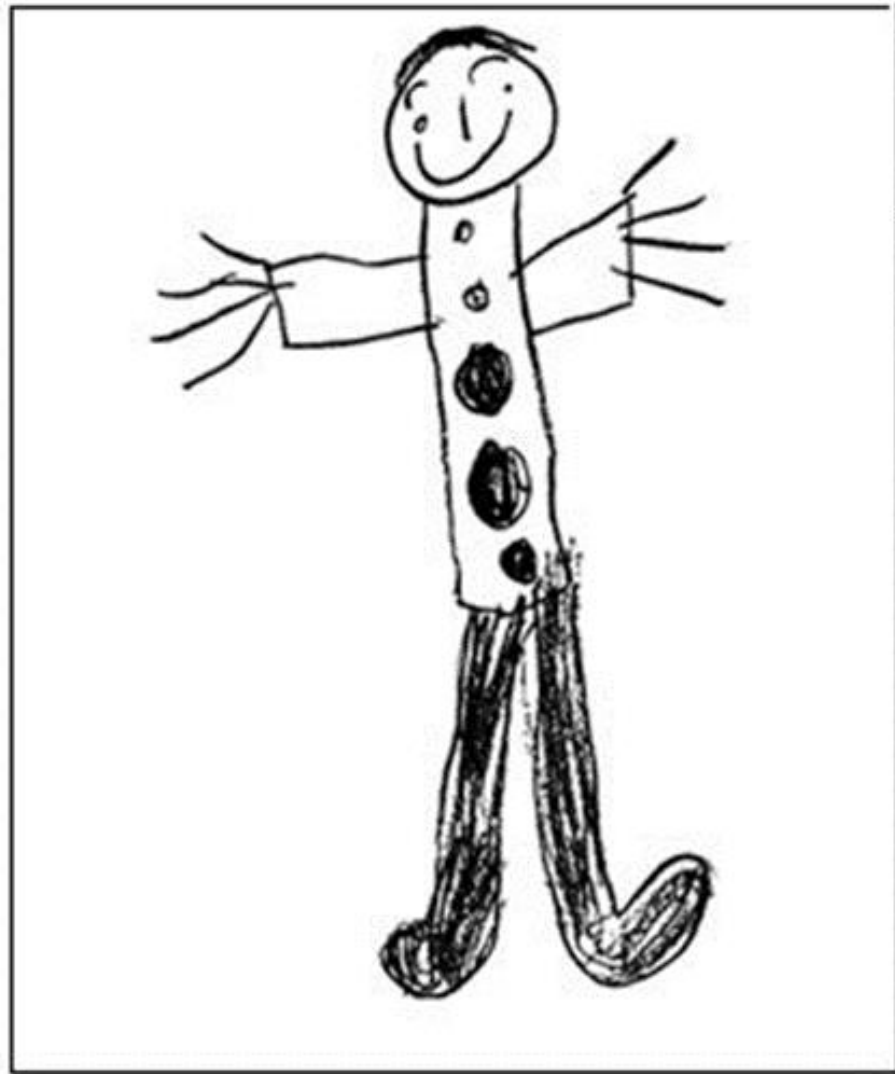
HOPMA

ПРОБЛЕМНА ДИТИНА

ЗОНА ДОСЛІДЖЕНЬ

ЭКСПЕРИМЕНТ ДЖОНА УОТСОНА 3 «МАЛЕНЬКИМ АЛЬБЕРТОМ»

ОБРЯДОВА ЛЯЛЬКА З ХРЕСТОМ

ЛЯЛЬКУ ВПЕРШЕ ЗНАЙДЕНО ПІД ЧАС ЕТНОГРАФІЧНОЇ ЕКСПЕДИЦІЇ В ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ В ЛОКАЛЬНОМУ РЕГІОНІ

МІСЦЕ ЗНАХІДКИ – ПЕРЕХРЕСТЯ ДОРІГ. ВІДОМО, ЩО ПЕРЕХРЕСТЯ ДОРІГ В УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ УЯВЛЕННЯХ – МІСЦЕ ПЕРЕБУВАННЯ НЕЧИСТОЇ СИЛИ

ДИЗАЙН З ХРЕСТОМ НА ОБЛИЧЧІ ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ В СЕРЕДНІЙ АЗІЇ ДЛЯ ПОХОВАЛЬНИХ ОБРЯДОВИХ ЛЯЛЬОК

ДІТИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НЕЗДАТНІ РОЗУМІТИ АБСТРАКТНІ СИМВОЛИ (ХРЕСТ), ТОМУ ЦЕ ТОЧНО НЕ ІГРАШКА

ЧОМУ ЛЯЛЬКА-ІГРАШКА ВПЛИВАЄ?

- У дитини дошкільного віку аномально висока абсорбція (навіюваність), абсорбція знижується до дорослої норми до 10-11 років
- Дитина перебуває в стані глибокої рольової та емоційної ідентифікації з лялькою
- Відсутні елементи ляльки можуть знижувати стимуляцію певних рис
- Викривлені елементи ляльки можуть стимулювати негативні прояви особистості, однак інтенсивність такого впливу недосліджена